

НАСЛЕДЯВАНЕ НА НЕДВИЖИМИ ИМОТИ С МЕЖДУНАРОДЕН ЕЛЕМЕНТ

Цветанка Спасова

SUCCESSION OF IMMOVABLE PROPERTY WITH INTERNATIONAL ELEMENT

Tsvetanka Spassova

Abstract: *The paper presents the legal regulation of succession of immovable property with international element from the standpoint of Bulgarian Private International Law. More specifically, the article examines the provisions about the applicable law in several legal acts: a) in Regulation (EU) No. 650/2012 of the European Parliament and of the Council of 4 July 2012 on jurisdiction, applicable law, recognition and enforcement of decisions and acceptance and enforcement of authentic instruments in matters of succession and on the creation of a European certificate of succession, b) in the Code of Private International Law of Bulgaria of 2005, c) in the Legal Aid Treaties in Civil Law Matters and in the Consular Conventions signed by the Republic of Bulgaria.*

Key words: immovable property; international succession; applicable law to succession; habitual residence; Consular Conventions; Legal Aid Treaties in Civil Law Matters; Regulation (EU) No. 650/2012

Увод

Динамиката на съвременните обществени отношения през последните десетилетия доведе не само до юридическото закрепване на свободата на движение за гражданите на Европейския съюз, но и до нарастваща мобилност на физическите лица в световен мащаб. Пребиваването и установяването им в държава, различна от тази по тяхното гражданство и придобиването от тях на недвижимости там, където е тяхното местопребиваване през един по-кратък или подълъг период от време, а дори и без наличие на трайни връзки на лицето с дадено място, в един момент неизбежно води до необходимостта да бъдат решавани въпросите за правните последици от смъртта на починал наследодател по отношение на придобитото от него недвижимо имущество. Тази все по-често възникваща хипотеза обосновава актуалността на разглежданата тема за наследяването на недвижими имоти с международен характер.

Предмет на настоящата статия е правната уредба на наследяването на недвижими имоти, когато същото е усложнено с международен елемент. Изследването е осъществено от гледна точка на българското международно частно право.

Международното частно право е самостоятелен клон на правната система на Р България, който урежда частноправните отношения с международен елемент, включително въпроса за приложимото към тях право. По смисъла на Кодекса на международното частно право (КМЧП) частноправно отношение с международен еле-

мент е отношение, свързано с две или повече държави (чл. 1, ал. 2). Сред многообразието от такива отношения своето място имат и наследствените отношения с международен елемент, когато се отнасят до недвижимости. Международната компетентност на българските съдилища и на други органи и производството по международни граждански дела, както и признаването и допускането на изпълнение на чуждестранни решения и други актове в Р България (чл. 1, ал. 1 от КМЧП) също попадат в предмета на международното частно право.

Настоящият доклад разглежда единствено въпроса за приложимото право. Той не засяга международната компетентност на българските съдилища, нито признаването и допускането на изпълнение на чуждестранни решения в материята на наследяването на недвижими имоти с международен елемент.

Източници на правна уредба.

Общи бележки

Различията в материалното наследствено право, в процесуалната правна уредба и в международното частно право на отделните държави са причина за трудностите, които възникват при определяне на правния режим, който урежда преминаването на имуществото на починало лице в собственост на неговите правоприменици. През втората половина на XX век са подписани редица международни конвенции, които целят унификация на уредбата на наследствените правоотношения с международен характер.¹ Тези многостранни актове обаче имат строго

ограничен предметен обхват, като например за формата на завещателните разпоредения, за създаване на система за регистрация на завещанията и др. Освен това те или не са влезли в сила, или са ратифицирани от малък брой държави. Р България не е страна по нито една от тези конвенции, но те имат косвено значение за българското международно частно право, когато чуждестранни съдилища разглеждат спор, който засяга и български граждани.

Основен източник на правна уредба на наследяването на недвижими имоти с международен елемент в Европейския съюз е Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (Р. 650/2012).² Регламентът не се прилага в Дания, а така също и във Великобритания и Северна Ирландия до преди излизането на последната от Европейския съюз.

В Америка важен регионален източник на правна уредба в тази материя е приетата през 1928 г. в Хавана (Куба) Конвенция по международно частно право, известна като Кодекс Бустаманте, който е в сила между 15 държави от Централна и Южна Америка. В него се съдържа детайлна уредба на международните наследствени правоотношения, в това число на наследяването на недвижимости с международен елемент (в чл. 144-163 вкл.), а така също и в Договора за международно частно право от Монтевидео от 1940 г.

Уредба на наследяването на недвижими имоти с международен елемент от позициите на българското международно частно право се съдържа в Кодекса на международното частно право (КМЧП), а както и в множество двустранни Договори за правна помощ по граждански и семейни дела (ДПП) и Консулски конвенции (КК), сключени от Р България.

Приложимо право към наследяване на недвижими имоти с международен елемент

А. Съгласно Кодекса на международното частно право на Р България (КМЧП, кодекса)³

Уредбата е приложима за наследства, открити преди началната дата на прилагане на регламента на ЕС, а именно наследодателят трябва да

е починал на или преди 17 август 2015 г. В кодекса поотделно са уредени наследяването по закон и по завещание. Съгласно разпоредбата на чл. 89, ал. 2 КМЧП наследяването на недвижими вещи се урежда от *правото на държавата, в която вещите се намират*. Приложима е общата привръзка *lex rei sitae*, която съгласно чл. 64, ал. 1 КМЧП важи за вещните права върху недвижимите вещи. Посочената уредба е съобразена с един утвърден критерий на привързване и задоволява интересите на различните засегнати държави.

Кодексът урежда възможността *наследодателят да избере приложимото право* за наследяването на неговото имущество *в цялост, т.е. както на движимите, така и на недвижимите вещи*. Избор на приложимо право е допустим само в полза на правото на държавата, чийто гражданин е бил наследодателят към момента на избора (чл. 89, ал. 2). Той трябва да бъде направен във формата на завещателно разпоредение. Чрез избора на приложимо право не трябва да се засяга запазената част на наследниците, определена от приложимото право по местонахождение на недвижимите вещи, ако такава се предвижда (чл. 89, ал. 5).

Обхватът на приложимото към наследяването на недвижими имоти право съгласно кодекса (чл. 91 КМЧП) включва момента и мястото на откриване на наследството; кръга и реда на наследниците; наследствените дялове; способността да се наследява; поемането на задълженията на наследодателя и разпределението им между наследниците; приемането и отказа от наследство и сроковете за това; разполагаемата част и условията за действителност на завещанието.

Въпросът за *незадетото наследство също има правна уредба в КМЧП*. Когато няма наследници, намиращото се на българска територия недвижимо имущество се получава от българската държава или от общината съгласно чл. 92 от кодекса.

Б. Съгласно Регламент (ЕС) 650/2012 на Европейския съюз

В Регламент 650/2012 г. (Регламента), който се прилага от 17 август 2015 г., основен въпрос при наследяването на недвижими имоти с международен елемент е въпросът за приложимото право, т.е. правото на коя държава следва да се приложи към въпросите на наследяването, когато то е с международен характер. Това право ще определи множество въпроси, сред които са:

- времето и мястото на откриване на наследството;
- кръга на наследниците, техните наследствени дялове и задължения;
- способността за наследяване;
- лишаването от наследство и неспособността за наследяване като недостоен;
- правомощията на наследниците, последиците от приемането или отказа от наследство;
- отговорността по задълженията на наследството;
- запазените части на наследниците;
- делбата на наследственото имущество и др. (чл. 23 от Регламент 650/2012 Обхват на приложимото право).

Регламентът не се прилага по данъчни, митнически или административни въпроси, дори да възникват такива във връзка с международното наследяване. Това следва да се има предвид тъй като наследяването с международен елемент често поражда подобни въпроси.

а) Принципи на уредбата в Регламент 650/2012

Регламентът въвежда няколко принципа на правната си уредба.

На първо място, това е принципът на единство на наследственото имущество. Прилага се единен подход в уредбата на наследяването на недвижимото и на движимото имущество на наследодателя. Тоест, този акт разглежда имуществото на починалото лице като единство от всички активи на наследството, движими и недвижими вещи, права върху такива вещи и други активи, независимо къде се намират – в държава членка или в трета държава.

На второ място, Регламентът въвежда единен общ критерий на привързване при определяне както на приложимото материално право, така и на международната компетентност. Този единен общ критерий е обичайното местопребиваване на починалото лице към момента на неговата смърт (чл. 4 и чл. 21 от Регламента).

На трето място, правилата на международната компетентност са обвързани с правилата за приложимо материално право, когато последното е право на държава членка. По този начин се цели максимална сигурност и предвидимост на крайния резултат при решаване на наследствени дела с международен елемент в Европейския съюз.

б) Универсално прилагане.

Регламентът възприема важното правило за всеобща приложимост на предвидената в него уредба (чл. 20). Това означава, че всяко право, посочено в него като приложимо към наследяването с международен елемент, се прилага независимо от това дали е правото на държава членка. Този подход за универсална приложимост европейският законодател е въвел не само в областта на наследяването с международен елемент. Той е възприет и за редица други правоотношения с международен елемент, като например договорните отношения, извъндоговорните задължения, приложимото право в областта на развода и законната раздяла и други. В този смисъл са чл. 2 от Регламент 593/2008 относно приложимото право към договорни задължения (Рим I); чл. 3 от Регламент 864/2007 относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Рим II) и чл. 4 от Регламент 1259/2010 относно приложимото право при развод и законна раздяла.

в) Приложимото право съгласно Регламент 650/2012

Регламентът предвижда няколко възможности за определяне на приложимото право.

На първо място, формулирана е обща норма по въпросите на наследяването като цяло, освен ако в Регламента не е предвидено друго. Тази обща норма е приложимост на правото на *държавата по обичайното местопребиваване на починалия към момента на смъртта му* (чл. 21, ал. 1)

Второ, когато по изключение от всички обстоятелства по случая е видно, че към този момент *починалият е бил явно по-тясно свързан с държава, различна от горепосочената*, за приложимо към наследяването право се приема правото на тази друга държава (чл. 21, ал. 2). Това правило се прилага само по изключение при случаи на голяма сложност за определяне на обичайното местопребиваване на починалия (Съображение 25 от Регламента).

На трето място, въведена е възможност всяко лице да може да избере кое да бъде приложимото право по въпросите с наследяването му като цяло, т. е. *възможност за избор на приложимо право от бъдещия наследодател* и това е правото на държавата, *чийто гражданин е той към момента на избора или към момента на смъртта* (чл. 22). Изборът се прави изрично под формата на разпореждане с имущество в случай на смърт.

г) Понятието „обичайно местопребивава-не“

Регламент 650/2012 г. използва общ привързващ фактор за определяне както на приложимото материално право към наследяване с международен елемент, така и на компетентността по международни дела за наследяване (международната компетентност), и това е „обичайното местопребиваване на наследодателя към момента на неговата смърт“. Същото е законово дефинирано в основния вътрешноправен източник на българското международно частно право, Кодекса на международното частно право. Съгласно чл. 48, ал. 7 „по смисъла на този кодекс под *обичайно местопребиваване* на физическо лице се разбира мястото, в което то се е установило преимуществено да живее, без това да е свързано с необходимост от регистрация или разрешение за пребиваване или установяване. За определяне на това място трябва специално да бъдат съобразени обстоятелства от личен или професионален характер, които произтичат от трайни връзки на лицето с това място или от намерението му да създаде такива връзки“.

Интерес представлява отграничаването на обичайното местопребиваване от местожителството (възприет в континенталната правна традиция) и домицилия (институт на общото право), както и съпоставката му с понятията „постоянен адрес“ и „настоящ адрес“, използвани в българския Закон за гражданската регистрация (ЗГР). Подробен анализ в тази насока се съдържа в публикацията на проф. Николай Натов „Някои въпроси по повод трансграничните наследявания“.⁴ По мнение на проф. Натов обичайното местопребиваване е най-близко като фактически състав до т. нар. настоящ адрес по смисъла на ЗГР. Според него това е мястото, където е обичайният или постоянен център на интереси на физическото лице, били те от обществен, личен, семеен или икономически характер, без да е необходима някаква регистрация или наличие на разрешение за пребиваване в даденото място.

д) Понятието „разпореждане с имущество в случай на смърт“

Друг важен въпрос във връзка с наследяването на недвижими имущества е този за понятието „разпореждане с имущество в случай на смърт“. То е автономно определено в Регламента като „завещание, съвместно завещание или договор за наследство“ (чл. 3, пар. 1, б. „г“). Измеждутрите горепосочени форми на „разпореждане с имущество в случай на смърт“, към момента

българското наследствено право познава единствено завещанието.

От голямо практическо значение е въпросът за действителността на формата на разпорежданията с имущество в случай на смърт, когато те засягат недвижимо имущество. В тази хипотеза се прилага правото на държавата, в която се намира това имущество (чл. 27, пар. 1, б. „д“). По този начин се съблюдава възприетият принцип в международното частно право по отношение на правната уредба на свързаните с недвижимите имоти въпроси, а именно, че владението, правото на собственост и другите вещни права върху недвижими вещи, тяхното придобиване и прекратяване се уреждат от правото на държавата по местонахождение на недвижимата вещь (*lex rei sitae*). В този смисъл е и уредбата в Кодекса на международното частно право в чл. 64 и следващите.

Установяването на съдържанието на приложимото чуждестранно право е въпрос с голямо практическо значение при международното наследяване на недвижими имоти. То е уредено в Кодекса на международното частно право в чл. 43, съгласно който съдържанието на чуждото право се установява служебно от правоприлагащия орган.

е) Европейско удостоверение за наследство

Въведено е с Регламент 650/2012 и се прилага от 17 август 2015 г. По своята същност то е наднационално еднотипно удостоверение за наследство, което може да бъде използвано във всички държави членки на ЕС. То не заменя националните документи, които се използват в държавите членки за доказване на права при наследяване. Такъв документ в Р България е удостоверението за наследници, издавано от общините. Европейското удостоверение за наследство (не за наследници) е унифициран документ, който се издава съгласно формуляр в приложение към Регламент за изпълнение (ЕС) № 1329/2014 на Комисията от 9 декември 2014 г. за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент № 650/2012. То има доказателствена стойност и се ползва с презумпция за вярност и пълнота на съдържанието му по отношение на множество елементи, посочени в чл. 62-73 от Регламента.

Европейското удостоверение за наследство има правни последици във всички държави членки, като за това не се изисква процедура по признаването му (чл. 69). Издава се от районния

съд по последния постоянен адрес на починалия; ако такъв липсва – по последния му адрес в страната, а при липса на адрес в страната – от Софийски районен съд. Въведено е задължение да се издава незабавно, като оригиналът се запазва и съхранява от издаващия орган, а на заинтересованите лица се дават заверени копия със срок на валидност шест месеца, които могат да бъдат презаверени.

Все още липсва регистър на издадените европейски удостоверения за наследство, което би облекчило редица процесуални проблеми в случай на подаване на няколко заявления за издаване, които би могло да имат различно съдържание относно дяловете от наследственото имущество и др.⁵

В. Съгласно двустранни международни договори с държави извън Европейския съюз

В българското международно частно право има и двустранни международни източници на правна уредба на наследствените отношения с международен елемент. Такива са редица двустранни международни договори, които Р България е сключила, и които съдържат уредба на наследствени правоотношения с международен елемент. Техният основен недостатък е, че тези международноправни източници имат ограничен обхват. Те се прилагат само за отношения, засягащи единствено двете държави съговорителки.

а) На първо място, такива двустранни международни договори са договорите за правна помощ (ДПП). В тези договори се съдържат разпоредби относно приложимото право при различни категории правоотношения, включително наследствените. В тях уредбата на наследствените отношения с международен елемент е посредством метода на стълкновителните (отпращащи) норми на международното частно право.⁶

Договори за правна помощ Р България е сключила с над тридесет държави. Голяма част от тях са с държави, които не членуват в Европейския съюз и които не прилагат Регламента на ЕС за наследството. Именно тези договори представляват интерес за целите на настоящото изследване. Справка за същите е публикувана на интернет страницата на Министерство на външните работи. В Информационното приложение на сборника Международно частно право част I, издание на Сиби, са изброени двустранните международни договори за правна помощ

по граждански дела, по които Р България е страна.⁷

Договорите за правна помощ съдържат уредба на *приложимото право* при наследяването. В повечето от тях е възприет разделният статут с оглед естеството на вещите, включени в наследствената маса. Така например, наследяването на недвижимото имущество се урежда от законодателството на договарящата държава, на чиято територия то се намира (ДПП с Виетнам, Куба, Монголия, Руската федерация), докато за наследяването на движими вещи се прилага законът по гражданството на наследодателя в момента на смъртта. По изключение в договора с бивша Югославия (който понастоящем се прилага в държавите Сърбия, Босна и Херцеговина, Словения и Хърватска) е възприет единен статут при наследяването, без значение дали вещите от наследственото имущество са движими или недвижими. Прилага се законът по гражданството на наследодателя към момента на неговата смърт както при наследяване на недвижимите имоти, така и при движимите вещи. Само в случай, че няма наследници на починалия наследодател, е въведен разделен статут – наследяването на недвижимите имоти се подчинява на правото на държавата, където те се намират, а на движимите вещи – на правото на държавата съговорителка, чийто гражданин е бил наследодателят при откриване на наследството (чл. 20 от договора).

Макар международната компетентност при международните наследявания да е извън предмета на настоящата статия, все пак за пълнота отбелязвам, че в много от ДПП, сключени от Р България, се съдържа уредба и на *международната компетентност* при наследствените правоотношения с международен елемент. По отношение наследяването на недвижими имоти почти всички ДПП предвиждат, че компетентни по тези дела са правосъдните органи на държавата, на чиято територия се намират тези имоти. Такава е уредбата, например, в ДПП с Виетнам, Куба, Монголия, Руската федерация⁸. Единствено в ДПП с бивша Югославия компетентен по отношение на недвижимото имущество е органът на държавата съговорителка, където е местожителството на наследодателя в момента на неговата смърт, но само ако са налице още няколко условия (чл. 30 от договора).

б) Наред с договорите за правна помощ, България е сключила консулски конвенции с редица

държави, където е използван методът на пряка уредба на наследствените отношения с международен елемент. В момента Р България има над 100 дипломатически и над 200 консулски представителства по света. Списък на консулските конвенции, сключени от Р България поддържа Министерство на външните работи.

Като недостатък на договорите за правна помощ и консулските конвенции може да се посочи техният строго ограничен обхват и приложимост единствено към международно наследяване, което засяга само двете договарящи държави.

За разлика от договорите за правна помощ, където преобладава уредбата от стълкновителен характер, консулските конвенции прилагат прекия метод на регулиране, създадени са преки норми на международното частно право. Консулите разполагат с редица правомощия, които имат отношение към случаите на наследяване на недвижими имоти.

Така, например, консулските конвенции уреждат правомощията на консулското длъжностно лице в случаите на наследяване с международен елемент и по-конкретно, уредени са неговото право да изготвя, заверява и съхранява завещания и други документи, удостоверяващи едностранни правни сделки на граждани на изпращащата държава (напр. чл. 44, б. „д“ на Консулската конвенция с Руската федерация, чл. 35, ал. 1, б. „д“ от Консулската конвенция със САЩ). По този начин се признава нотариалната функция на консулското длъжностно лице в тази материя.

Друг важен компонент на правната уредба е задължението на компетентните органи на държавите, с които България има сключени договори за правна помощ или консулска конвенция, да уведомят в най-кратък срок българското консулство за смъртта на гражданин на изпращащата страна (български гражданин) и да му предават сведения за наследственото имущество, наследниците, заветниците, както и за наличие на завещание. Тази компетентност на органите на приемащата държава е обусловена от гражданството на починалото лице. Така е напр. според консулските конвенции с Австрия, Виетнам, Италия, Монголия, Румъния, също в ДПП с Руската федерация (чл. 36, 37) и др.

Консулските конвенции съдържат също разпоредби относно предаването на парични суми от продажба на имоти от наследствената маса от органите на приемащата държава на консулското длъжностно лице на изпращащата държава

след извършване на формалностите по наследството при спазване на определени условия. То от своя страна е длъжно да ги предаде на наследника по закон, по завещание или на заветника, ако последният има постоянно местожителство на територията на изпращащата държава и не е участвал лично или чрез пълномощник в разглеждането на наследственото дело. Така е напр. съгласно консулската конвенция с Австрия, Китай, Полша.

Консулите имат важна представителна функция и правомощия по защита на правата и съхраняване на имуществото на граждани на изпращащата държава пред органите на приемащата държава в хипотезите на наследяване с международен елемент. Те могат да представляват гражданите на изпращащата държава пред органите на приемащата държава по наследствени производства и без да са упълномощени за това, ако тези граждани поради отсъствие или по други уважителни причини не са в състояние своевременно да защитят своите права и интереси. Такива разпоредби се съдържат в множество консулски конвенции напр. с Виетнам, Гана, Йемен, Монголия, Румъния, Унгария, и др. Съгласно ДПП с Руската федерация дипломатическото или консулското представителство на една от договарящите страни може да представлява своите граждани пред органите на другата договаряща страна по наследствени производства и без да е упълномощено за това, ако тези граждани поради отсъствие или по други уважителни причини не са в състояние своевременно да защитават своите права и интереси (чл. 37, ал. 1).

Заклучение

Правната уредба на наследяването на недвижимости с международен елемент съгласно българското международно частно право в основната си част се съдържа в Регламент (ЕС) 650/2012 г., който има приоритет пред останалите източници на правна уредба и който derogira разпоредбите на Кодекса на международното частно право по въпросите на международното наследяване, когато наследството е открито след 17 август 2015 г. Той обаче не засяга действието на двустранните договори за правна помощ и консулските конвенции, сключени от Р България в тази материя с държави, които не са членки на ЕС. Те продължават да бъдат източник на правна уредба на разглежданите правоотношения.

Правната уредба на наследяването с международен елемент в Регламент (ЕС) 650/2012 г. е изоставила гражданството на наследодателя към момента на неговата смърт като основна привръзка при наследяването. На него се придава значение единствено в хипотезата на допустим избор на приложимо право от наследодателя чрез разпореждане с имущество в случай на смърт, включително при наличие на недвижими имоти. Въведен е единен критерий за наследяване на движими и недвижими имущества според Регламента и той е приложимост на правото на държавата, където е обичайното местопребиваване на наследодателя към момента на неговата смърт. При наследяване на недвижими с международен елемент в държави извън Европейския съюз, с които Р България има сключени двустранни договори, в повечето случаи се прилага правото на държавата по тяхното местонахождение *lex rei sitae*.

Бележки

⁽¹⁾ Подробно изброяване и анализ на тези международни актове се съдържа в студията на Йордански, Ст. (2013) „Международният договор в материята на наследствените правоотношения с международен елемент“. В: *Международният договор – източник на международното частно право*. София, Сиела Норма АД, 338-383;

⁽²⁾ Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2012 г. относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (Р. 650/2012). Първа публикация: Официален вестник на Европейския съюз, серия L, бр. 201 от 27.07.2012 г. с. 107. В сила от 16 август 2012 г. Прилага се от 17 август 2015 г. Вж. също Регламент за изпълнение (ЕС) № 1329/2014 на Комисията от 9 декември 2014 г. за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент № 650/2012.;

⁽³⁾ Кодекс на международното частно право. ДВ бр. 42/17 май 2005 г., изменян и допълван;

⁽⁴⁾ Натов, Н. (2015) *Някои въпроси по повод трансграничните наследявания*. II част. С., Нотариален бюлетин, бр. 1, 2015, 48-53.;

⁽⁵⁾ Михайлова, М. (2016) Процесуални проблеми при издаването на Европейско удостове-

рение за наследство. В: *Право и бизнес – усъвършенстване на нормативната уредба*. ИК УНСС. 210-216.;

⁽⁶⁾ За методите на правно регулиране в международното частно право вж. Тодоров, Т. (2010) *Международно частно право. Европейският съюз и република България*. Трето издание. София, Сиби, 127-131.;

⁽⁷⁾ Австрия (в сила от 1969 г.), Азербайджан (в сила от 1997 г.), Албания (в сила от 2006 г.), Алжир (в сила от 1985 г.), Армения (в сила от 1997 г.), Беларус (в сила от 2007 г.), Белгия (в сила от 1932 г.), Виетнам (в сила от 1987 г.), Грузия (в сила от 1996 г.), Гърция (в сила от 1980 г.), Испания (в сила от 1994 г.), Италия (в сила от 1994 г.), Йемен (в сила от 1989 г.), Кипър (в сила от 1985 г.), Китай (в сила от 1995 г.), Корейска народнодемократична република КНДР (в сила от 1990 г.), Куба (в сила от 1980 г.), Кувейт (в сила от 1989 г.), Либия (в сила от 1985 г.), Ливан (в сила от 2004 г.), Северна Македония (в сила от 2002 г.), Монголия (в сила от 1969 г.), Полша (в сила от 1963 г. и протокол към него от 1981 г.), Румъния (в сила от 1959 г.), Сирия (в сила от 1977 г.), с Руската федерация (бивш Съюз на Съветските Социалистически Републики СССР) (в сила от 1976 г.), попр. 2014 г., Тунис (в сила от 1976 г.), Турция (в сила от 1978 г.), Узбекистан (в сила от 2004 г.), Украйна (в сила от 2005 г.), Унгария (в сила от 1967 г. и протокол към него в сила от 1989 г.), Франция (в сила от 1989 г.), Чехия и Словакия (в сила от 1978 г.), Югославия (в сила от 1957 г.) понастоящем в сила за държавите Р Сърбия, Босна и Херцеговина, Хърватска и Словения);

⁽⁸⁾ Вж. например член 35 от ДПП с Руската федерация „Компетентност

1. ....

2. По делата за наследяване на недвижими имоти са компетентни органите на правосъдието на договарящата страна, на чиято територия се намират тези имоти.

3. Ако цялото движимо наследствено имущество, останало след смъртта на гражданин на една от договарящите страни, се намира на територията на другата договаряща страна, по молба на наследника и ако с това са съгласни всички наследници, производството по делото за наследство се разглежда пред органа на правосъдието на тази договаряща страна.

4. Разпоредбите на ал. 1, 2 и 3 се прилагат съответно и при спорове, възникнали във връзка с наследяването.“

Литература

Йордански, Ст. (2013) Международният договор в материята на наследствените правоотношения с международен елемент. В: *Международният договор – източник на международното частно право*. София: Сиела, 338-383.

(Yordanski, St. (2013) *Mezhdunarodniyat dogovor v materiyata na nasledstvenite pravootnosheniya s mezhdunaroden element*. V: *Mezhdunarodniyat dogovor – iztochnik na mezhdunarodnoto chastno pravo*. Sifia: Ciela, 338-383).

Михайлова, М. (2017) Процесуални проблеми при издаването на Европейско удостоверение за наследство. В: *Право и бизнес – усъвършенстване на правната уредба. Сборник доклади от Юбилейна научна конференция 2016, организирана по повод 25 години ЮФ на УНСС. Том I. Частно право*. София: ИК-УНСС, 210-216.

(Mihailova, M. (2017) *Protsesualni problemi pri izdavaneto na Evropeisko udostoverenie za nasledstvo*. V: *Pravo i biznes – usavarshenstvane na pravната uredba. Sbornik dokladi ot Jubileina nauchna konferentsia 2016, organizirana po povod 25 godini Juridicheski fakultet na UNSS*. Tom I. Chastno pravo. Sofia: IK-UNSS, 210-216).

Натов, Н. (2014, 2015) *Някои въпроси по повод трансграничните наследявания*. Нотариален бюлетин, брой 4, 2014 г., 44-59; Част II – брой 1, 2015 г., 46-55; Част III брой 3, 2015 г., 39-53.

(Natov, N. (2014, 2015) *Nyakoi vaprosi po povod transgranichnite nasledyavaniya*. *Notarialen bjuletin*, broi 4, 2014 g., 44-59; Chast II – broi 1, 2015 g., 46-55; Chast III – broi 3, 2015 g., 39-53).

Тодоров, Т. (2010) *Международно частно право. Европейският съюз и Република България. Трето преработено и допълнено издание*. София: Сиби, 471 с.

(Todorov, T. (2010) *Mezhdunarodno chastno pravo. Evropeiskiyat saiuz i Republika Bulgaria. Treto preraboteno i dopalнено izdanie*. Sofia: SIBI, 471 p.)

Tsvetanka Spassova, PhD in Law
University of National and World Economy,
“International Law and EU Law” Department
1700 Sofia, Student Town, 8th December Blvd.
E-mail: tsslaw@yahoo.com

